

11. cvičení – Cylindrické a sférické souřadnice

<https://www2.karlin.mff.cuni.cz/~kuncova/vyuka.php>, kuncova@karlin.mff.cuni.cz

Teorie

Postup výpočtu $\int_M f(x) dx$

1. načrtneme množinu
2. volba substituce
3. ověření předpokladů věty (hlavně regulařita)
4. výpočet J_φ
5. určení $\phi^{-1}(M)$
6. výpočet integrálu $\int_{\varphi^{-1}(M)} f(\varphi(t))|J_\varphi(t)| dt$

Hinty

$$\cos^2 t + \sin^2 t = 1$$

$$\cos^2 t - \sin^2 t = \cos 2t$$

$$\int \sin^2 t dt = \frac{t}{2} - \frac{1}{2} \sin t \cos t$$

$$\int \cos^2 t dt = \frac{t}{2} + \frac{1}{2} \sin t \cos t$$

Příklady

1. Za pomoci substitucí spočtěte integrály

(a) $\int_M x^2 + y^2 d\lambda$, kde $M := \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; 1 \leq z \leq 2; x^2 + y^2 \leq 1\}$

(b) Spočtěte objem množiny M , kde $M := \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; -1 < x < 1, z > 0, y^2 + z^2 \leq 1\}$

(c) $\int_M 1 d\lambda$, kde $M := \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; x^2 + y^2 + z^2 \leq 1\}$

(d) $\int_M \frac{1}{(x^2 + y^2 + z^2)^3} d\lambda$, kde $M = \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; 1 \leq x^2 + y^2 + z^2 \leq 4, z \leq 0\}$

(e) $\int_M \sqrt{x^2 + y^2 + z^2} d\lambda$, kde $M = \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; x, y, z \geq 0; x^2 + y^2 + z^2 \leq 1\}$

(f) Spočtěte objem tělesa, $M = \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; x^2 + 4y^2 + z^2 \leq 4\}$

(g) $\int_M z d\lambda$, kde $M = \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; x^2 + y^2 \leq z^2 \leq 1, z \geq 0\}$

(h) $\int_M \sqrt{x^2 + y^2} d\lambda$, kde $M = \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; x^2 + y^2 \leq z \leq 1\}$

(i) $\int_M z dA$, kde $M = \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; 0 \leq z \leq 4 - 2\sqrt{x^2 + y^2}\}$

(j) $\int_M (x^2 + y^2) z dA$, kde $M := \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; 1 \leq x^2 + y^2 + z^2 \leq 4, x^2 + y^2 \leq z^2, z \geq 0\}$

(k) $\int_M (x^4 + y^4) z dA$,

kde $M := \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; x^2 + y^2 \leq 1, z \geq 0, x^2 + y^2 + z^2 \leq 4\}$

(l) $\int_M z dA,$

kde $M := \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; \frac{x^2}{4} + \frac{y^2}{9} + z^2 \leq 2z\}$

(m) Spočtěte objem tělesa (anuloid - torus) určeného $M := \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; (\sqrt{x^2 + y^2} - a)^2 + z^2 \leq b^2\}, 0 < b < a.$

(n) Spočtěte objem tělesa určeného vztahy $M := \{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; x^2 + y^2 + z^2 \leq 16; x^2 + y^2 \leq 4y\}$

Zdroje příkladů a řešení:

http://mat.fsv.cvut.cz/Sibrava/Vyuka/vic_int.pdf

https://math.fme.vutbr.cz/download.aspx?id_file=602492416

https://fix.prf.jcu.cz/~eisner/lock/UMB-566-materialy/matematika-sbirka-III-Krivkovy_integral.pdf

<https://homel.vsb.cz/~bou10/archiv/ip2.pdf>

<https://is.muni.cz/el/1433/jaro2009/MB102/7448541/skripta4.pdf>

<https://math.fel.cvut.cz/en/people/habala/teaching/veci-ma2/ma2r4.pdf>

<http://www.matematika-lucerna.cz/matalyza/resene-matika3.pdf>

2. Přiřaďte rovnici obrázku.

- (a) $\{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; 1 \leq z \leq 2; x^2 + y^2 \leq 1\}$
- (b) $\{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; x^2 + y^2 \leq z^2; 1 \leq x^2 + y^2 + z^2 \leq 4; z \geq 0\}$
- (c) $\{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; x^2 + y^2 \leq z \leq 1\}$
- (d) Ohraničeno plochami $z = 0$, $z = 3$, $x^2 + y^2 - 2x = 0$ a navíc $y \geq 0$
- (e) $\{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; x^2 + y^2 + z^2 \leq 1; z \geq 0\}$
- (f) $\{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; 0 \leq z \leq 4 - 2\sqrt{x^2 + y^2}\}$
- (g) $\{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; 1 \leq x^2 + y^2 + z^2 \leq 4, z \leq 0\}$
- (h) $\{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; x^2 + 4y^2 + z^2 \leq 4\}$
- (i) $\{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; x^2 + y^2 + z^2 \leq z\}$
- (j) $\{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; \sqrt{x^2 + y^2} \leq z \leq 6 - (x^2 + y^2)\}$
- (k) $M = M_1 \cup M_2$, kde $M_1 = [0, 1] \times [0, 1] \times [0, 2]$ a $M_2 = [0, 1] \times [1, 2] \times [0, 1]$
- (l) $\{[x, y, z] \in \mathbb{R}^3; -1 \leq x \leq 1; z \geq 0; y^2 + z^2 \leq 1\}$

Zdroj: https://math.fme.vutbr.cz/download.aspx?id_file=602492416

